

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO

9. ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY

7

ZODPOVEDNOSŤ

WWW.INKY.SK

zopakovanie

Kto nám v krátkosti
zhrnie zistenia z
predchádzajúcej
hodiny?

determinizmus, fatalizmus, slobodná
vôľa (indeterminizmus),
konformizmus, totalitarizmus,...

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

zopakovanie

Existujú zhruba tri teórie:

- **DETERMINIZMUS** – slobodná vôľa človeka neexistuje, všetko je vopred dané fyzikálnymi zákonmi hmoty v rámci mozgu. Vedie v praxi k paradoxom („trest za niečo, za čo človek nemôže“ – ale aj tak s tým nič nemôžeme urobiť, lebo nie sme slobodní zmeniť to... a pod.)
- **FATALIZMUS** – všetko je vopred dané a predurčené Bohom (bohmi, osudom,...) a človek aj tak svojmu údelu neujde.
- **SLOBODNÁ VÔĽA** (aj INDETERMINIZMUS): človek je slobodný tvor a môže slobodne voliť medzi dobrom a zlom.

SLOBODA

KREŠŤANSTVO – ako aj skúsenosť ľudstva – sa kryje s názorom, že človek je slobodný tvor a môže sa – v rámci podmienok, v ktorých sa nachádza – rozhodovať medzi dobrom a zlom.

KONFORMIZMUS: prispôsobovanie sa okoliu s odkazom, že „inak to nešlo“ a pod.

TOTALITARIZMUS: predstava, že sme okolím (výchovou, spoločnosťou,...) donútení chovať sa tak, ako sa chováme a v podstate s tým nemôžeme nič urobiť. V podstate forma „sociálneho determinizmu“, obľúbená osvietencami, marxistami, revolucionármi,...

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

DNES...

- zodpovednosť
- neuróza
- porucha osobnosti
 - promiskuita
 - fanatizmus
- vina
- hanba
- pokánie
- úlety súčasnej kultúry

zodpovednosť

RACIONALITA + SLOBODA

dohromady vytvárajú priestor pre

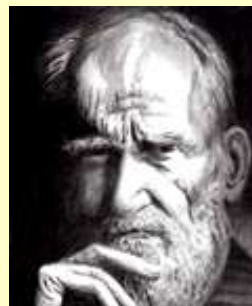
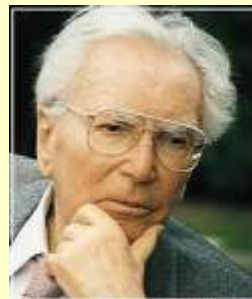
ZODPOVEDNOSŤ

*„Byť človekom znamená "byť
uvedomelým" a "byť
zodpovedným"“*

(Viktor Emil Frankl)

*„Sloboda znamená zodpovednosť -
preto sa jej väčšina ľudí bojí.“*

(George Bernard Shaw)

zodpovednosť

RACIONALITA + SLOBODA

dohromady vytvárajú priestor pre

ZODPOVEDNOSŤ

Vedeli by ste
zadefinovať, čo to
znamená
„zodpovednosť“, „byť
zodpovedný“?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

zodpovednosť

RACIONALITA + SLOBODA

dohromady vytvárajú priestor pre

ZODPOVEDNOSŤ

NAPRÍKLAD:

*Zodpovedný človek
rozmýšľa, ako má
konať, je si vedomý
následkov svojich činov,
ráta s nimi, zvažuje ich a
je pripravený ich znášať.*

podstatný prvok

dospelosti

*„Rozlíšiť, za čo sme a
za čo nie sme v našom
životě zodpovední, je
totiž jedným z
najväčších problémů.“*

(M. Scott Peck)

Dokázať to je jedna z
požiadaviek
dospelosti.

úloha

Život a fungovanie v tejto triede... **Napíšte do zošita po 10 vecí, za ktoré:**

- si myslíte, že **ste zodpovední;**
- si myslíte, že **nie ste zodpovední;**

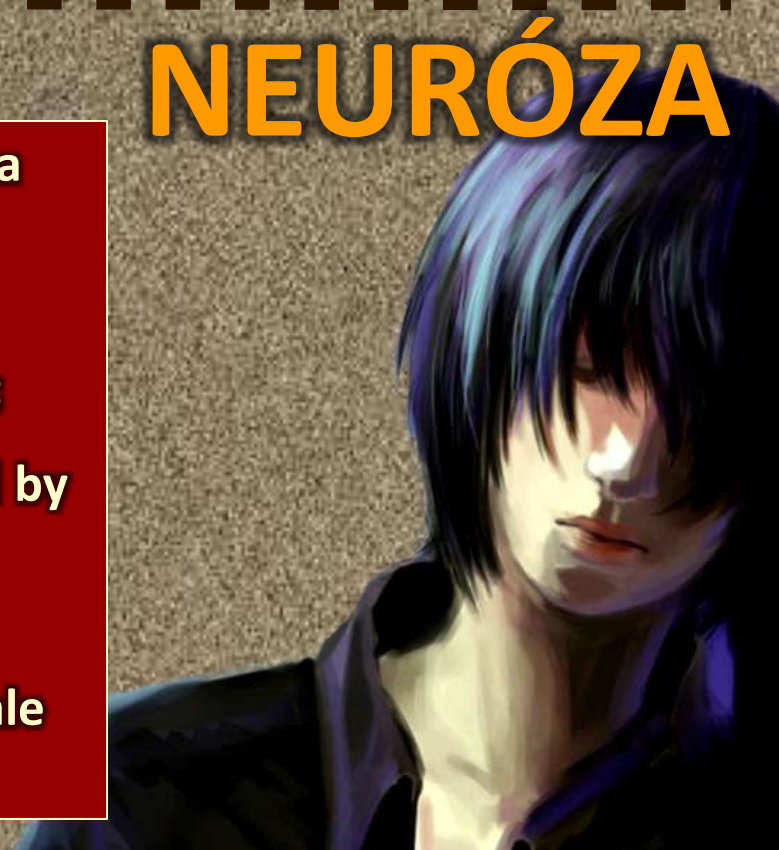
dva defekty zodpovednosti

NEURÓZA

- Snaží sa prijímať zodpovednosť aj za veci, za ktoré reálne nezodpovedá;
- keď sa dostane do konfliktu s okolím, automaticky predpokladá, že je to jeho vina;
- často používa obraty „mal by som“, „nemal by som“, ako keby boli takmer všetky jeho rozhodnutia zlé;
- neurotici robia nešťastnými samých seba, ale svojim správaním aj ľudí okolo seba.

„Velmi zjednodušeně je možno říci, že tyto dva stavy jsou poruchami odpovědnosti a jako takové představují dva opačné póly ve vztahu ke světu a jeho problémům.“

(M. Scott Peck)

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

dva defekty zodpovednosti

NEURÓZA

- Snaží sa prijímať zodpovednosť aj za veci, za ktoré reálne nezodpovedá;
- keď sa dostane do konfliktu s okolím, automaticky predpokladá, že je to jeho vina;
- často používa obraty „mal by som“, „nemal by som“, ako keby boli takmer všetky jeho rozhodnutia zlé;
- neurotici robia nešťastnými samých seba, ale svojim správaním aj ľudí okolo seba.

Vedeli by ste nájsť nejaké **príklady** sklonu k neurotizmu vo Vašom okolí?

Dobrý príklad = 1 dnešný kredit

dva defekty zodpovednosti

PORUCHA OSOBNOSTI

- Neprijíma zodpovednosť za to, za čo reálne zodpovedá;
- keď sa dostane do konfliktu s okolím, automaticky predpokladá, že na vine je okolie;
- často používa obraty „nemohol som“, „musel som“, „nemôžem za to“, ako keby vôbec nemal na výber;
- ľudia s poruchou osobnosti robia nešťastnými hlavne ľudí okolo seba, ale aj seba...

„Velmi zjednodušeně je možno říci, že tyto dva stavy jsou poruchami odpovědnosti a jako takové představují dva opačné póly ve vztahu ke světu a jeho problémům.“

(M. Scott Peck)

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

dva defekty zodpovednosti

PORUCHA OSOBNOSTI

- Neprijíma zodpovednosť za to, za čo reálne zodpovedá;
- keď sa dostane do konfliktu s okolím, automaticky predpokladá, že na vine je okolie;
- často používa obraty „nemohol som“, „musel som“, „nemôžem za to“, ako keby vôbec nemal na výber;
- ľudia s poruchou osobnosti robia nešťastnými hlavne ľudí okolo seba, ale aj seba...

Vedeli by ste nájsť nejaké **príklady** poruchy osobnosti vo Vašom okolí?

Dobrý príklad = 1 dnešný kredit

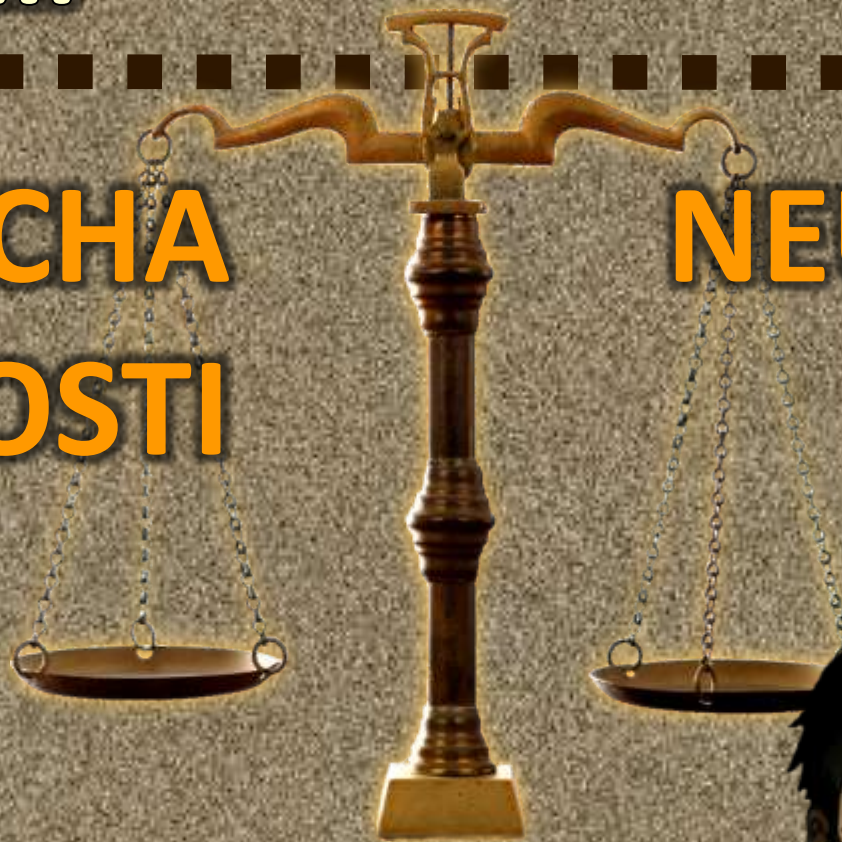
úloha...

**PORUCHA
OSOBNOSTI**

NEURÓZA

Prejdime si teraz Váš
zoznam **2×10 vecí**, za ktoré
ste, či nie ste zodpovední!

KAM SA PRIKLÁŇATE VY?

dva úniky

pred zodpovednosťou

„Promiskuitou se pak rozumí náhodně měnit, brát za vděk čímkoliv, „co přijde pod ruku“, nedělat rozdíl mezi tím, co bych dělat měl. a tím, co dělám. ... Promiskuitní lidé ... žádnou odpovědnost si nepřipouštějí. “

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**ODMIETAM
ZODPOVEDNOST**

**ROBÍM TO, ČO MI V
TEJTO CHVÍLI
PROSPIEVA A
VYHOVUJE A KAŠLEM
NA NÁSLEDKY – „Ja za
to nemôžem... to nie
je moja vec, to nie je
moja starosť...”**

PROMISKUITA

dva úniky

pred zodpovednosťou

„Promiskuitou se pak rozumí náhodně měnit, brát za vděk čímkoliv, „co přijde pod ruku“, nedělat rozdíl mezi tím, co bych dělat měl. a tím, co dělám. ... Promiskuitní lidé ... žádnou odpovědnost si nepřipouštějí. “

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**ODMIETAM
ZODPOVEDNOST**

Vedeli by ste nájsť
nejaké **príklady**
promiskuity vo Vašom
okolí?

Dobrý príklad = 1 dnešný kredit

dva úniky

pred zodpovednosťou

„Fanatik ... se své osobní odpovědnosti vzdává a přenáší jí na autoritu, které se podřídil. Příkladem může být nacistické „Hitler denkt für uns“ — Hitler myslí za nás.“

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**PRENÁŠAM
ZODPOVEDNOST NA
AUTORITU**

**ROBÍM TO, ČOMU
SOM UVERIL,
POSLÚCHAM,... – a
nemôžem za to, že to
má nejaké následky.
Ja len poslúcham...
robím, čo je
prikázané...**

FANATIZMUS

dva úniky

pred zodpovednosťou

„Fanatik ... se své osobní odpovědnosti vzdává a přenáší jí na autoritu, které se podřídil. Příkladem může být nacistické „Hitler denkt für uns“ — Hitler myslí za nás.“

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**PRENÁŠAM
ZODPOVEDNOST NA
AUTORITU**

Vedeli by ste nájsť
nejaké **príklady**
fanatizmu vo Vašom
okolí?

Dobrý príklad = 1 dnešný kredit

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

Neobjavujú sa aj u Vás niekedy úniky pred zodpovednosťou:

- **formou promiskuity:** „Čo mňa je do toho? Ja za to nemôžem...”
- **formou fanatizmu:** „Ja len plním rozkazy... ja za to nemôžem... je mi ľúto, inak nemôžem...”

Vina a hanba

POCIT VINY...

„Kdy, kde a jak se rodí vina? „Vina se rodí tam, kde selhala má odpovědnost“ říká V. E. Frankl. Udělal jsem něco, co jsem udělat neměl. Jindy naopak jsem neudělal to, co jsem udělat měl. Cítím se nyní vinen.“

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

VINA = vedomie toho, že som konal nezodpovedne. Prežívam a uvedomujem si ju sám pred sebou, konfrontovaný so svojim svedomím.

Vina a hanba

POCIT HANBY...

„Stud alebo pocit hanby alebo hanba alebo pocit zahanbenia je (negatívny) pocit pri uvedomení si nesprávneho, zlého konania alebo nejakého iného osobného nedostatku.“

(Jaro Křivohlavý, psychológ)

HANBA = vina, prežívaná vo vzťahu k iným ľuďom, k okoliu, ktorým moje nezodpovedné konanie spôsobilo ujmu a pred ktorými je táto moja vina odhalená.

Vina a hanba

*„Ukazuje se, že statečné zacházení s vlastní vinou může být **podnětem k osobnostnímu dozrání**. A o to bychom přišli, kdybychom se snažili za každou cenu vyvléci se z odpovědnosti.“*

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

A nástrojem tohto „dospenia“ je

POKÁNIE

dôležité pocity

Vedeli by ste **definovať**, čo je to POKÁNIE a čo znamená KAJAŤ SA?

Dobrá odpoveď = 1 dnešný kredit

Pokánie

„Vnútorne pokánie je **radikálne preorientovanie celého života**, návrat, **obrátenie** sa k Bohu celým srdcom, **zanechanie hriechu**, **odvrátenie sa od zla** spojené **s odporom k zlým skutkom**, ktorých sme sa dopustili. Zároveň zahŕňa v sebe **túžbu a rozhodnutie zmeniť život** s nádejou na Božie milosrdenstvo a s dôverou v pomoc Božej milosti. Toto obrátenie srdca sprevádza **spasiteľná bolesť a spasiteľný zármutok**, ktoré cirkevní Otcovia nazvali *animi cruciatus* (trýzeň duše), *compunctio cordis* (skrúšenosť srdca).“

(KKC 1431)

„Mnohé hriechy spôsobujú škodu blížnemu. **Treba urobiť všetko, čo je možné, aby sa škoda napravila** (napr. vrátiť ukradnuté veci, napraviť dobré meno toho, koho sme osočovali, odčiniť urážky).“

(KKC 1459)

„Falešnou se zdá být představa, že pokání je pasivní emocionální (citovou) záležitostí, že jde jen o lítost a o to. někam se schovat a počkat, až se hladina emocí uklidní.“

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

Pokání – ako na to?

I. Odčinit to, co se stalo, a to na tom místě, kde se to stalo.

Příklad: Chlapec, který' rozbil míčkem sousedovo okno, to okno sousedovi nejen zaplatí, ale zanese je ke sklenáři a přinese je sousedovi, jakmile bude hotové.

II. Odčinil to, co bylo pokaženo, na jiném místě, nežli se to stalo.

Příklad: Alkoholik, který se ze zajetí alkoholu dostal, se stane aktivním členem společnosti Alcoholics Anonymous. Dělá přednášky a vede cvičení druhých alkoholiků, kteří se z tohoto zajetí chtějí dostat.

III. Změnit sebe. Jde o vnitřní změnu. O „obrácení“ o 180 stupňů. Sem míří například slova: „Kdo kradl, již dále nekrad', ale snaž se raději dávat nežli brát.“ Lidově se zde hovoří o tom, že někdo „šel do sebe“ nebo „vzal to vážně“ a „stal se jiným člověkem“.

Příklad: M. K. který do svých 27 let prožil přes 100 měsíců v žaláři, se ve vězení setkal s evangeliem. Došlo k radikální změně. Ještě v žaláři se dal pokřtít a začal pracovat na sobě. Je nyní zaměstnán v přístavu jako pomocný dělník a to, co vydělá, posílá dětským domovům, které zná z vlastní zkušenosti z mládí.

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

Pokánie – ako na to?

I. Odčiniť to, čo sa stalo, a to na tom mieste, kde sa to stalo.

Příklad: Chlapec, který' rozbil míčkem sousedovo okno, to okno sousedovi nejen zaplatí, ale zaneše je ke sklenáři a přinese je sousedovi, jakmile bude hotové.

II. Odčinil to, co bylo pokaženo, na jiném místě, nežli se to stalo.

Příklad: Alkoholik, který se ze zajetí alkoholu dostal, se stane aktivním členem společnosti Alcoholics Anonymous. Dělá přednášky a vede cvičení druhých alkoholiků, kteří se z tohoto zajetí chtějí dostat.

III. Změnit sebe. Jde o vnitřní změnu. O „obrácení“ o 180 stupňů. Sem míří například slova: „Kdo kradl, již dále nekrad', ale snaž se raději dávat nežli brát.“ Lidově se zde hovoří o tom, že někdo „šel do sebe“ nebo „vzal to vážně“ a „stal se jiným člověkem“.

Příklad: M. K. který do svých 27 let prožil přes 100 měsíců v žaláři, se ve vězení setkal s evangeliem. Došlo k radikální změně. Ještě v žaláři se dal pokřtít a začal pracovat sobě. Je nyní zaměstnán v přístavu jako pomocný dělník a to, co vydělá, posílá dětské domovům, které zná z vlastní zkušenosti z mládí.

(Jaro Křivohlavý, psycho

VYKONALI STE UŽ NIEKEDY OPRAVDIVÉ POKÁNIE?

Nástroj dospelosti

„Uvedeme zde několik postřehů E. Lukášové k otázce odčinění viny: „Pro člověka, který se dopustil něčeho, pro co ho trápí svědomí ve formě viny. se tento zážitek může stát bodem životního obratu. Místem zvratu na cestě tvorby jeho vlastní osobnosti, místem znovuzrození jeho morálního já.“

Max Scheller zde říká: „Pokání pomáhá smazat zápis viny. Ve skutečnosti tím vina není z viníka sňata, ale viník díky morálnímu znovuzrození se zvedne.“

A V. E. Frankl dodává: „Pokání člověku, který se provinil, umožňuje, aby povstal a žil jako úctyhodný člověk.““

(Jaro Křivohlavý, psycholog)

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

moderné úlety...

V relativizovanej spoločnosti, kde nejestvuje pravda, len názory, kde nejestvuje dobro, či zlo, ale všetko je rovnocenné ,

nie je miesto ani pre pocity viny a hanby.

Naopak, ideálom je „**byť spontánny**“, „**byť sebou**“ – a **nehanbiť sa za to** pred nikým a pred ničím, **necítiť za nič žiaden pocit viny...**

Jedným z nástrojov tohto úniku je často aj tzv. „pozitívne myslenie“ – presviedčanie samého seba, že som dobrý, nemám žiaden problém, nemám sa za čo cítiť previnilo, všetko je super ako v Disneylande...

NABUDÚCE...

... bude hodina venovaná

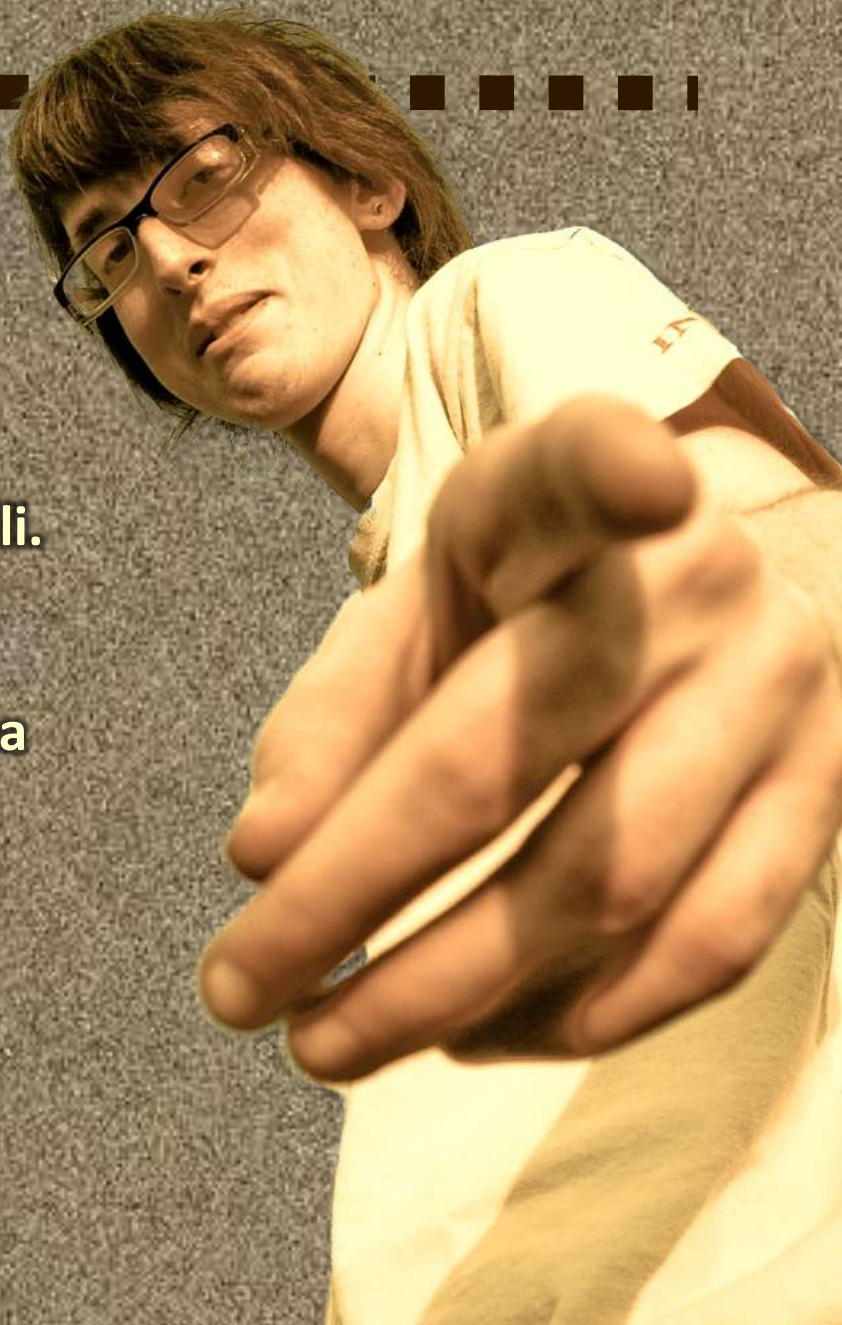
OPAKOVANIU A ZHRNUTIU

toho, čo sme doteraz objavili a zistili.

Je to súčasne aj privilegovaný čas na
Vaše

REFERÁTY,

ale aj odpovede, či akékoľvek iné
aktivity, ktorými si môžete vylepšiť
svoju známkovú bilanciu!

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO

3. ROČNÍK GYMNÁZIA

7

KONIEC

WWW.INKY.SK